

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/201333,TEKST-AUDIO-Pacyfikacja-za-Zydow-17-odc-filmowe-go-cyklu-IPN-Nie-tylko-Ulmowie-do.html>
01.03.2026, 07:33

[TEKST + AUDIO] „Pacyfikacja za Żydów” – 17. odc. filmowego cyklu IPN „Nie tylko Ulmowie” dostępny na kanale IPNtv

Na kanale IPNtv jest już dostępny 17. odcinek miniatur filmowych z cyklu „Nie tylko Ulmowie”. Film „Pacyfikacja za Żydów” przedstawia historię rodziny Wąsowskich z Cegłowa niedaleko Mińska Mazowieckiego w kontekście krwawej niemieckiej pacyfikacji tej miejscowości 28 czerwca 1943 r. Z domu bohaterskiej rodziny uratowała się najmłodsza córka gospodarzy Hania oraz ukrywający się u nich nieznany z nazwiska mężczyzna pochodzenia żydowskiego Mosze.

17.05.2024

Pacyfikacja za Żydów

The Village Paid for Sheltering Jews

Narracja o rodzinie Wąsowskich została oparta na publikacji dr. Damiana Sitkiewicza, *Pacyfikacja Cegłowa 28 czerwca 1943 r.*, Cegłów 2023.

Niemieckie służby policyjne przeprowadziły krwawą pacyfikację Cegłowa 28 czerwca 1943 r., a więc cztery miesiące przed zakończeniem ludobójczej Akcji Reinhardt, w której zamordowali ok 1, 9 mln polskich Żydów. Jak wiadomo, okupanci eksterminowali w czasie II wojny światowej ok. 6 mln polskich obywateli, w tym połowę pochodzenia żydowskiego. Drugą połowę ofiar stanowili w większości etniczni Polacy.

Według dokumentów Narodowych Sił Zbrojnych, Niemcy dokonali masakry w Cegłowie nie tylko za ukrywanie Żydów, ale także z powodu współpracy ludności z partyzantką, ukrywania uciekinierów – jeńców sowieckich oraz za zabicie przez miejscowych komunistów niemieckiego żołnierza. Wśród ofiar pacyfikacji znaleźli się Aleksandra i Jan Wąsowscy, ich syn Mieczysław oraz ukrywające się u nich żydowskie rodzeństwo Estera, Jojne i Mendel Goldsteinowie. Uratowała się najmłodsza córka gospodarzy Hania oraz nieznany z nazwiska Żyd Mosze, który zdołał uciec do lasu.

Nieżyjący już Władysław Bartoszewski, w czasie II wojny światowej więzień KL Auschwitz i członek Rady Pomocy Żydom „Żegota”, a w latach 1995 i 2000-2001 Minister Spraw Zagranicznych RP komentował, że skala pomocy Żydom w Polsce *to zjawisko, którego nie znam w żadnym innym kraju okupowanej Europy. Wobec tego jednak, że na naszym terytorium rozegrała się główna część tragedii ludności żydowskiej, działania te mogły dotyczyć tysięcy ludzi, ale nie milionów. I odchodzą w cień wobec tragedii milionów. Ale ja stale przypominam, że według Starego Testamentu brakowało dziesięciu ludzi do uratowania Sodomy. W Polsce tych Sprawiedliwych znalazły się tysiące... Myślę, że nie tylko Żydzi uratowani w infernalnych warunkach mają im coś do zawdzięczenia, ale my wszyscy, ówcześni i potomni* (za: J. Żaryn, *Polska wobec Zagłady*, Ofic. Wyd. Volumen, Warszawa 2019, s. 243).

Do końca II wojny światowej Niemcy dokonali zagłady około sześciu milionów polskich obywateli, w przygniatającej większości etnicznych Żydów (ok. 3 mln) i etnicznych Polaków. Większość z tysięcy Polaków, którzy udzielili pomocy Żydom w czasie okupacji niemieckiej, nigdy nie została uhonorowana, a najprawdopodobniej nigdy nie będzie publicznie znana. Chcemy ich wszystkich uczcić cyklem filmów „Nie tylko Ulmowie”. Zapraszam do obejrzenia 17 odc. miniatur filmowych IPN z cyklu „Nie tylko Ulmowie” poświęconego rodzinie Wąsowskich z Cegłowa pod Mińskiem Mazowieckim – „Pacyfikacja za Żydów”, który prezentujemy w wersji polskiej i angielskiej na kanale IPNtv platformy Youtube oraz w mediach społecznościowych.

[Artykuł: Rodzina Wąsowskich. Zamordowani za pomoc Żydom w Cegłowie w 1943 roku](#)
[Wersja audio oraz tekst dostępne także w portalu Przystanek Historia](#)

Kolejne odcinki prezentowane będą w każdy piątek o godzinie 10.00.

Naukowcy oceniają, że Niemcy w czasie II wojny światowej zamordowali za pomoc Żydom około tysiąca Polaków. Dzięki heroicznej działalności wielu mieszkańców okupowanych ziem polskich udało się uratować kilkadziesiąt tysięcy polskich obywateli pochodzenia żydowskiego.

Zapraszamy do korzystania z materiałów IPN:

[Represje za pomoc Żydom na okupowanych ziemiach polskich w czasie II wojny światowej](#)
[Co widziały drzewa - Film animowany o błogosławionej rodzinie Ulmów](#)
[Wystawa „Polacy ratujący Żydów w czasie II wojny światowej”](#)
[Polacy ratujących Żydów pod okupacją niemiecką - infografiki](#)

Kontakt dla mediów:

Rzecznik Prasowy – Dyrektor Biura:

dr Rafał Leśkiewicz

tel. 602 322 362

rzecznik@ipn.gov.pl

AUDIO:

Aby zobaczyć odtworzyć włącz JavaScript

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Centrala

Pliki do pobrania

[17. odc. cyklu filmowego IPN „Nie tylko Ulmowie” pt. „Pacyfikacja za Żydów” \(PL\) \(mp3, 10.31 MB\)](#)
[17. odc. cyklu filmowego IPN „Nie tylko Ulmowie” pt. „Pacyfikacja za Żydów” \(PL\) \(wav, 92.04 MB\)](#)
[17. odc. cyklu filmowego IPN „Nie tylko Ulmowie” pt. „Pacyfikacja za Żydów” \(ENG\) \(mp3, 10.7 MB\)](#)
[17. odc. cyklu filmowego IPN „Nie tylko Ulmowie” pt. „Pacyfikacja za Żydów” \(ENG\) \(wav, 47.19 MB\)](#)
